

Kriza v Italiji

Sedanji italijanski notranjepolitični položaj označujeta predvsem dve dejstvi: priprave na kongres PSU (združene socialistične stranke), ki je določen za 25. oktober, in določeni premiki v vrstah demokrščanske stranke, kjer sta obe levi struji, ob srednji podpori Združenja italijanskih katoliških delavcev (ACLI) sprožili ostro polemiko proti politiki strankinega vodstva.

Tri tedne pred novim kongresom je socialistična stranka tako notranje razbita kot najbrž še nikoli. Zdaj šteje nič manj kot pet struj, med katerimi so tudi globoke, bistvene razlike. Obstoj različnih struj je sicer lahko znak razvejane notranje dialektike in priložnost za konstruktivno soočenje različnih idej in programov, a pomeni hkrati tudi nevarnost, da se stranka izkoristi v klarske namene, to je, da pridejo v njej do veljave koristi ožje skupine ljudi, kar vodi vsako stranko v gotovo propast. Ni mogoče seveda trditi, da je socialistična stranka na tej poti, vendar vsi znaki kažejo, da je v hudi krizi, tembolj, ker jo na kongresu čakajo težke odločitve, od katerih bo v znatni meri odvisna ne samo strankina bodočnost, temveč tudi nadaljnji splošni razvoj italijanske družbe in države. Kongres bi moral v prvi vrsti določiti mesto in vlogo socialistične stranke na sedanji stopnji družbenega razvoja, to je, določiti glavne smerice njene vsakdanje politične akcije, ki naj predstavlja socialistični delež pri reševanju tekočih problemov in naj hkrati dejansko vodi k izgradnji socialistične družbe, kar je strankin najvišji cilj.

Po letošnjih državnozbornih volitvah, katerih izid ni bil preveč ugoden za socialiste, je spet postalo predmet živahnih razprav in polemik vprašanje koalicije, sodelovanja med demokristjani in socialisti na vladni ravni. V socialistični stranki so mnenja deljena, vendar samo ena struja odločno, iz načelnih razlogov, nasprotuje takšnemu sodelovanju. Vse ostale struje so mnenja, da je samo z vključitvijo v obstoječi sistem mogoče nekaj pozitivnega narediti za njegovo izboljšanje. Med temi strujami pa so različna mnenja glede pogojev in programov, na osnovi katerih bi morala delovati nova vladna koalicija.

Predkongresne razprave v socialistični stranki so se še poživile zaradi zanimivega poteka posvetovanj predstavnikov obeh levih struj Krščanske demokracije in zasedanja združenja katoliških delavcev (ACLI). Na teh zborovanjih se je med drugim prvič v povojni zgodovini govorilo o možnosti, da se stranka italijanskih katoličanov razbije, če ne bo njeno sedanje vodstvo spremenilo dosedanje, dejansko konservativne politike. Pri struji sta zato postavili natančne pogoje za nadaljnje sodelovanje v vodstvu stranke in o morebitni sredinsko-levi koaliciji.

(Nadaljevanje na 2. strani)

REVOLUCIJA BOGATAŠKIH SINČKOV

Pred dnevi so podelili v Frankfurtu tradicionalno mirovno nagrado nemških založnikov senegalskemu pesniku in esejistu ter predsedniku senegalske republike Léopoldu Cedar Senghoru. Ob tej priložnosti se je zbralo tam okrog 3000 mladeničev in mladenk, predvsem študentov, članov takoimenovane »Zveze socialističnih študentov«, ki so začeli tik pred slovesnostjo silovito razgrajati. Med drugim so metali gnila jajca in paradiznike v avto predsednika nemške republike Lübkeja in skušali preprečiti vstop izraelskemu veleposlaniku, katerega so zmerjali s »prascem« in podobnimi izrazi, ko jim je zabrusil, da so novi nacisti. Spopadli so se s policijo, pri čemer je bil aretiran njihov vodja Kohn-Bendit, imenovan »Rdeči Dany«, znan že iz študentovskih nemirov v Parizu v letošnji pomladi.

Ta mladi človek je postal poklicni revolucionar. Marsikdo ga smatra za fanatika, za mladeniča, ki se prehudo ogreva za svoje ideale, za idealista na napačnem tiru in podobno, vendar to ne odgovarja pravi podobi tega idola določenega dela študentovske mladine. Za njegovim rejenim, okroglim obrazom in ostrimi temnimi očmi se skriva čisto nekaj drugega.

Ni nam znano, kakšnega rodu je, četudi nosi v žepu nemški potni list. Verjetno se križa v njem več ras ali narodnosti, kot dokazuje njegovo ime,

pa tudi njegovo izrazito anacionalno, kozmopolitsko nastopanje. Očitno pa je, da ima denar, mnogo denarja. Drugače bi si ne mogel privoščiti tako pogostih letalskih voženj v Anglijo, v Italijo, v Nemčijo v družbi lepih spremljevalk in tudi ne dragega letovanja na Korziki v družbi sestre Brigitte Bardot. Prav tako bi si ne mogel privoščiti drage organizacije, ki mu omogočuje prirejanje neredov na kraju, kjer se mu zdi ravno primerno. Njegov oče mora biti vsaj milijonar, ali pa mora mladenič dobivati denar odkod drugod. Izključno je, da bi si ga zaslužil z inštrukcijami ali s pomivanjem posode v hotelih ali dežuranjem pri bencinskih črpalkah, kot toliko drugih študentov. In potem ga tudi ne bi zapravljal za letovanje v družbi lepotic.

Dejstvo je, da je »Rdeči Dany« vodja revolucije bogataških sinov in hčera, tistih, ki so se naveličali že vsega drugega, plošč lahke glasbe, seksa, »feštinov«, mamil in športa. Danes jim služi za prijetno draženje živcev in za zabavo le še »revolucija«. Ideologije so zanje pretežke, ne marajo si mučiti možganov z njimi. Zato se zadovoljujejo s simboli, z junaki, ki so jim za vzgled, in z nekaj programskimi frazami, med katerimi sta glavni »Dol z matuzi!« in »Živel Mao! Živel Che!« Toda gotovo nobenemu med njimi ne pade

(Nadaljevanje na 3. strani)

Dr. ŠTOKA O NAŠIH PROBLEMIH

V torek, 1. t. m. se je deželni svet prvič sestel na jesenskem zasedanju. Ob tej priložnosti smo se obrnili na svetovavca Liste Slovenske skupnosti dr. Draga Štoko in mu zastavili nekaj vprašanj. Pogovor je potekal takole:

Če sodimo po vprašanjih in interpelacijah, ki ste jih v prvih mesecih svoje mandantne dobe že vložili na deželni zbor, deželno vlado in posamezne odbornike, moramo priznati, da zelo pozorno spremljate dnevno dogajanje. Bolj kot uradni odgovori pristojni organov nas tu zanima osebni vtis, ki ste si ga dozdej ustvarili v stikih s svojimi italijanskimi kolegi. Da smo bolj stvarni: imate vtis, da je pri vladnih strankah zdaj kaj več razumevanja za problematiko slovenske manjšine?

Da ne bo prišlo do kakšnega nesporazuma, naj takoj poudarim tole: kar odgovarjam, je moje osebno mnenje, ne pa uradno mnenje Liste Slovenske skupnosti, katere predstavnik sem in jo zastopam v deželnem svetu.

Že v prvih mesecih delovanja deželnega sveta se je pojavilo večje število problemov, ki posredno ali neposredno zanimajo slovensko prebivalstvo. Iz osebnih srečanj z našimi ljudmi v vseh treh pokrajinah, to je v tržaški in goriški pokrajini ter v Beneški Sloveniji (če mi je le mogoče,

grem na »teren«), sem ugotovil, da od svojih izvoljenih predstavnikov želijo čimveč intervencij. To ne zaradi tega, ker bi mislili, da se s tem že rešijo pereča vprašanja, ampak spričo stvarnosti, v kateri živimo; naši ljudje čutijo, da so to konkretna sredstva za obrambo koristi in pravic ter vzbujajo hkrati vest politikom vladajočih strank.

Štirje meseci so prekratka doba, da bi bili opazni kakšni posebni premiki pri vladajočih strankah glede konkretnega reševanja glavnih problemov slovenske narodne skupnosti. Kar se dežele tiče, pa lahko rečem, da vsaj na slabše ni šlo. Treba bo vztrajati na začrtani poti; morda nam bo prihodnost prinesla več sadov, kot nam jih je dala preteklost.

Vemo, da niste član vladajoče sredinsko-leve koalicije. Zanima pa nas, kakšen je Vaš konkretni odnos do te koalicije, če obstaja z njo kaka, tudi neuradna povezava.

Kot predstavnik Liste Slovenske skupnosti nisem vezan na vladajočo koalicijo, zato sem popolnoma prost, da presojam njene predloge in delo od primera do primera in to v luči socialne-gospodarske koristnosti za celotno prebivalstvo in za slovensko narodno skupnost še posebej. V teh presojah skušam biti stvaren in jasen. Z zadoščenjem vzamem na znanje, če vladajoča večina v duhu

(Nadaljevanje na 4. strani)

RADIO TRST A

♦ **NEDELJA**, 6. oktobra, ob: 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 11.15 Oddaja za najmlajše; 11.50 Ringaraja za naše malčke; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Dicenta »Zaprta vrata«. Radijska drama; 16.30 Vrabe: Punt, kantata za bas; 17.30 Beseda in glasba; 18.00 Miniaturni koncert; 19.3z Klasiki lahke glasbe; 20.30 Iz slovenske folklorne: Rehar: Poklici »Kamnarji«; 22.10 Sodobna glasba. Ramovš: Preludij in vrnitve. Igra pianist Dekleva.

♦ **PONEDELJEK**, 7. oktobra, ob: 12.10 Pomenek s poslušavkami; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce; 18.30 Zbor »E. Grion« iz Trziča; 19.00 Kitarist Cerri; 19.10 Guarino »Odvetnik za vsakogar«; 19.20 Motivi, ki vam ugajajo; 21.05 N. Velikonja »Številka 478«; 22.00 Slovenski solisti.

♦ **TOREK**, 8. oktobra, ob: 11.50 Trobentač Sheldon; 12.00 »Kamnarji«; 12.30 Za vsakogar nekaj. 13.30 Glasba po željah; 17.20 »Italijanščina po radiu«; 17.35 Za mlade poslušavce: Plošče za vas; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.10 Cankarjeve ertice: »Greh«; 19.45 Ženski vokalni kvartet iz Ljubljane; 20.35 Martinu »Grški pasijone«, opera v 4 dej.

♦ **SREDA**, 9. oktobra, ob: 12.10 Liki iz naše preteklosti »Janko Leban«; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Bevilacquaov orkester; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst (18.00) Ščepec poe zije; 18.30 Etnografske beležke »Pripovedna pesem v Reziji«, pripravlja Matičetov; 19.10 »Higiena in zdravje«; 19.15 Priljubljene melodije; 20.35 Simf. koncert; V odmoru (21.15) »Za vašo knjižno polico«.

♦ **ČETRTEK**, 10. oktobra, ob: 12.30 Za vrakogar nekaj 13.30 Glasba po željah; 17.00 Ansambel »Musici del Friuli«; 17.20 »Italijanščina po radiu«; 17.40 Za mlade poslušavce«; 18.30 Sodobni italijanski skladatelji; 19.10 Pisani balončki, rad. tednik za najmlajše; 19.40 Priljubljene melodije; 20.35 Dursi »Beli kit«. Igra; 22.20 Komorne skladbe.

♦ **PETEK**, 11. oktobra, ob: 11.50 Yankovicev ansambel; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Safredov orkester; 17.20 Za mlade poslušavce; 18.00 Slovenščina za Slovence; 18.30 Pianist Risaliti; 19.10 Spinelli: Evropska ideja danes; 19.45 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.50 Veseli utrinki; 22.00 Skladbe davnih dob.

♦ **SOBOTA**, 12. oktobra, ob: 11.50 Karakteristični ansambli; 12.10 »Iz starih časov«; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio; 16.45 Otrokov pravljnični svet 17.20 Dialog - Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 Za mlade poslušavce; 18.30 Slovenski madrigalisti; 19.10 »Družinski obzorik«; 19.25 Zabavali vas bodo; 20.50 »Grof Lustig se norčuje iz Pariza; 21.30 Vabilo na ples.

★

REFERENDUM V GRČIJI

V nedeljo je poklicala vlada polkovnikov v Grčiji vse volivne upravičence, da se izrečejo za novo ustavo in za pridobitve revolucije od 21. aprila 1967. Z eno besedo, da podprejo dokaj absolutistično vlado polkovnikov Papadopulos, Patakosa in drugih, ki so prišli na površje po lanskem udaru in begu kralja Konstantina v Rim. Monarhijo so formalno še pustili pri življenju, toda kraljeva oblast je vedno šibkejša. Opoziciji bivšega prvega ministra Papandreua ni pustila vlada razviti nobene agitacije. Vse njene propagandiste so za en dan zaprli.

V takšnih okoliščinah je seveda vlada zmagala. Vendar se je tudi opozicija trdno izkazala. Za vladni predlog je glasovalo ne-

Na slovenskih šolah v Gorici ni ob nese ni udeležilo, kljub strogim žuganjem, skoro poldrugi milijon. Skoro 400 tisoč Grkov je pa odločno glasovalo proti, češ da je vse skupaj samo burka visoših častnikov, ki hočejo, da bi ljudstvo demokratično potrdilo njihovo samooblast.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ulica Sv. Frančiška 20 - telefon 29477

Je Češkoslovaška že zlomljena?

Po zadnjih novicah s Češkoslovaškega se da sklepati, da se kažejo tam že važni znaki, da postaja sovjetsko nasilje uspešno. Notranji odpor prebivavstva sicer še ni strl in gotovo tudi še dolgo ne bo, vendar pa zunanje oblike odpora popuščajo in na državo lega molk. Vse polno dogodkov razodeva, da prodira sovjetski strup vedno globlje v češki in slovaški narodni organizem. Tisk je dobil nagobčnik, odstavljene so ljudje, ki so vodili radijsko in televizijsko omrežje v dneh zasedbe in ga vključili v odpor. Nov gospodarski razvoj, ki se je začel z Dubčkom, je ustavljen in Češkoslovaška je gospodarsko spet priklenjena na Sovjetsko zvezo. Opustiti je morala misel na gospodarsko sodelovanje z Zahodom in na preureditev svoje industrije z modernizacijo po zahodnih vzorih.

Organizacije in značilni »klubi« politične narave, ki so se pojavili letošnjo pomlad in so iako poživili praško politično ozračje, so prepovedani ali izpostavljeni silovitim sovjetskim obtožbam; zlasti »Klub 231«, ki je združeval žrtve krivičnih stalinovskih procesov. Sovjeti ga obtožujejo ilegalnega delovanja. Iz tega je tudi razvidno, da je šlo sovjetskim voditeljem pri zasedbi Češkoslovaške in pri njeni pokoritvi v bistvu zlasti za to, da bi zaustavili destalinizacijo in preprečili, da bi prišli na dan vsi zločini in vse gnusobe stalinovskega in novotnijskega obdobja, kar bi dokončno onemogočilo povratek k stalinovski ideologiji in metodam na Češkoslovaškem.

To pa tudi očitno kaže, da je v Sovjetski zvezi spet popolnoma zmagala stalinovska miselnost in da se je Evropa spet znašla tam, kjer je bila pred Stalinovo smrtjo, le da so novi sovjetski voditelji še nevarnej-

ši za svetovni mir, ker razpolagajo z mnogo močnejšimi sredstvi in se drug drugega boje ter se ravno zaradi tega medsebojno priganjajo in se stopnjujejo v nekako zanosno bojno razpoloženje, ki ga netijo še generalizirati brez političnega čuta.

V Moskvi se bodo začeli te dni novi razgovori med češkoslovaškimi in sovjetskimi voditelji, vendar si je le težko misliti, da bi mogli doseči Dubčkovi ljudje kakšne bistvene koncesije od Sovjetov. Nasprotno, pričakovati je, da bodo skušali ti prisiliti češkoslovaške voditelje k popolni kapitulaciji ali k odstopu, da jih zamenjajo s svojimi ljudmi.

★

KRIZA V ITALIJI*(Nadaljevanje s 1. strani)*

Iz dogajanja v teh dveh velikih in dozdaj vodilnih strankah je razvidno, da preživlja danes italijansko notranjepolitično življenje določeno krizo. Ta je tudi odraz in posledica naglega družbenega razvoja, ki je že dosegel takšno stopnjo, da postaja spet aktualno vprašanje, če so sedanje stranke dejansko sposobne izvrševati svojo glavno funkcijo, to je »formirati in politično predstavljati državljane, izražajoč pri tem njihova prepričanja, težnje in koristi«, kot je pred dnevi napisal neki vodilni italijanski dnevnik. »Pol ducata v Italiji obstoječih strank — nadaljuje isti dnevnik — bi maralo zadostovati, da se zaobjame celotni lok različnih ideologij. Če to ne drži, prav lahko pridemo do točke, ki je najbolj nevarna za vsako parlamentarno demokracijo, do nesrečne razcepitve med legalno in dejansko državo, kar usodno vodi v diktaturo ali avtoritarizem.«

Orožje nikoli ne molči

Človek bi menil, da ni nikjer na svetu vojne, če mu ne grmi za hrptom. V resnici pa ne mine niti leto, da bi se kje na svetu ne morili in pobijali. Samo v zadnjih sedemdesetih letih so naštel sto trideset vojn! Poglejmo, kje in kako.

Od špansko - ameriške vojne leta 1898, preko obeh svetovnih vojn do Vietnamu in do zadnjega vdora na Češko ni bilo leta, da bi orožje popolnoma molčalo. Večina oboroženih spopadov ni terjala dosti žrtev. V kakih dvanajstih vojnah je pa padlo od stotisoč do milijona vojakov.

V prvi je našlo smrt 9 milijonov 700 tisoč vojakov in civilistov; v drugi pa je bilo 51 milijonov in 200 tisoč mrtvih; v španski državljanski vojni 656 tisoč; v Kolumbijski državljanski (1948-1953) 200 tisoč; v Vietnamu pa dosedaj že 318 tisoč mrtvih.

Če pogledamo, kje so se po navadi vžigali oboroženi spopadi, opazimo Azijo na prvem mestu s štiridesetimi, na drugem je Afrika s trinidesetimi, na Srednjem vzhodu so izbruhnile vojne ali oboroženi spopadi 22-krat, v Evropi pa 15 v zadnjih sedemdesetih letih.

Vojna statistika vzbuja kar grozo. Angleški »vojnostatistični« strokovnjak David Wood, meni, da je našel tudi vzroke neprestanih vojn in bojov. V Afriki, pravi, je

povzročil neprestane boje prepad kolonialnega sistema. Narodi se bojujejo za neodvisnost, nato pa za popravo meja. Vzglad so Izrael, Kongo, Indija, Pakistan, Biafra. Drugi vzrok je neprestana in vedno popolnejša proizvodnja orožja. Vsakdo si ga lahko nabavi, proizvajalci ga pa kar vsiljujejo, zato ni čudno, da počši skoraj samo od sebe. Tretji vzrok je popolna odpoved Organizacije Združenih narodov, ki je nezmožna skrbeti za mir na svetu.

Spričo nevarno se razvijajoče vrste oboroženih spopadov je le to dejstvo nekoliko pomirjujoče. Od druge svetovne vojne dalje skušajo namreč vse države omejiti oboroženi spopad le na določeno pokrajino. Dobro vedo tudi različni podpihovavci vojn in vse velesile, rdeče in bele, ki se skrivajo v ozadju, da bi brez »lokalizacije« vojnih spopadov prišlo do tretje svetovne vojne, ki bi pognala v zrak zmagovavce in premagance.

TEDENSKI KOLEDARČEK

6. oktobra, *nedelja*: Bruno, Vera
7. oktobra, *ponedeljek*: Marija, Amalija
8. oktobra, *torek*: Brigita, Demetrij
9. oktobra, *sreda*: Dionizij, Abraham
10. oktobra, *četrtek*: Danijel, Slovenko
11. oktobra, *petek*: Samo, Nikazij
12. oktobra, *sobota*: Maks, Smiljan

Revolucija bogataških sinčkov

(Nadaljevanje s 1. strani)

v glavo, da bi dal skozi tisto, kar je doživljal Mao Tse Tung v desetletjih svojega boja, ali da bi posnemal Che Guevaro in se šel boriti v Ande. Mnogo udobneje je »delati revolucijo« v Parizu in oditi po razgrajanju na ulici v kavarno ali se odpeljati po nekaj takih revolucionarnih naporih v kako morskopalatišče v Italiji in se odpočiti v naročju kake eksotične lepote, seveda ne v kampingu za revne študente in svetovne potnike.

Vsi miselni sistemi, ki zahtevajo logiko in jasno izražanje, so pretežki za te »revolucionarje«, zato ni čudno, da so pobrali od vseh samo kako udarno, modno frazo in se proglasili za anarhiste, kajti s tem so dobili opravičilo in izgovor, da jim ni treba razlagati, kaj pravzaprav hočejo. Od anarhistov nihče ne pričakuje, da bi jim kdaj uspelo razumljivo in konkretno razložiti cilj njihove revolucionarne akcije, in tako tudi nihče več ne sprašuje Kohn-Bendita in tovarišev, kaj dejansko hočejo. Vsi pač že vedo, kot oni sami, da so proti. Proti čemu? Proti vsemu, seveda. Razen proti udobju. Najbolj so seveda proti družbi, ki jih je vzredila na mehkem in jih preskrbuje z denarjem in udobjem.

Toda nobenemu teh mladih revolucionarjev ne pade na misel, da bi zabrusil družbi, katero zaničuje in katero hoče zrušiti, v obraz denar, ki

mu ga daje, in se odločil za revščino. O ne, to pa ne! Revolucijo že, toda ne čisto zares. Kajti bilo bi gorje, če bi se sedanja družba res spremenila v razvaline in bi bilo treba začeti delati, da bi ustvarili novo družbo. Ti novi revolucionarji pa se vendar ne bore za to, da bi delali, se trudili ali celo študirali. Revolucijo pojmujejo kot nekaj trajnega, kot stalni izgovor, da se ni treba spoprijeti z resničnimi problemi, kot večino zabavo, ki draži živce kot bikoborba, a pod pogojem, da ni prenevarna. Pretepati se s pariškimi ali nemškimi policaji, to je zabavno. Toda ne s sovjetskimi. Zato nobenemu teh revolucionarjev, ki so tako proti vsaki oblasti, ni padlo v glavo, da bi šel demonstrirati v Prago, na pomoč češkimi ali slovaškimi študentom. Mnogo bolj zabavno in manj nevarno se je pretepati s policijo po demokratičnih sistemih in metati gnila jajca v avto pesnika Senghorja, ki je okusil nemško koncentracijsko taborišče, ali izraelskega veleposlanika, ki je najbrž tudi izmed tistih, ki so zadnji hip ušli krematoriju v Auschwitzu.

Kot je slišati, se pojavljajo gesla proti »Matuzom« in draga taka »revolucionarna« čevkanja tudi že na nekaterih naših srednjih šolah. Pojavlja se v ustih tistih mladih ljudi, ki jih ni nikoli videti na nobenem pametnem dijaškem shodu ali zborovanju in ki niti ne upajo odpreti ust, kadar se govori o kaki družbi o konkretnih socialnih, političnih, kulturnih ali narodnih problemih, iz strahu, da bi ne izdali svoje nevednosti. S frazami o »matuzah«, ki so jih s pravo provincialno zaostalostjo pobrali z veliko zamudo od laških kolegov, in z drugimi takimi »anarhističnimi« in »revolucionarnimi« gesli bi radi le prekrili svojo nevednost in svojo miselno lenobo, če so še sploh sposobni in dovolj bistri, da bi se je sramovali.

»Revolucija«, ki jo vodi Kohn-Bendit, je, kot na žalost vse kaže, revolucija generacije, ki je rastle v takem udobju in zato v taki oddaljenosti od resničnih problemov življenja in današnje družbe, da si ni mogla možganov normalno razviti. To je »revolucija« dvajsetletnikov z duševno razvitostjo štirinajstletnikov. In zato imajo oblasti prav, da postopajo z njimi milo in prizanesljivo. Treba je pač počakati, da bo njihov duševni razvoj dohitel telesnega, kar se bo, kot je upati, nekoč le zgodilo.

S TRŽAŠKEGA

Pismo uredništva:

NABREZINA, KDO BI TE ZAPUSTIL!

Ze nekaj let sem je nanese, da je moral kulturni referent prosvetnega društva Igo Gruden ob začetku sezone zavihetati pero in pritisniti črno na belo nekaj ugotovitev in pojasnil, da bi se naša širša javnost ne zgedovala nad prosvetnim društvom, češ kaj toliko kokodajo, potem pa nič ne znesejo. Zvest tej, sicer čudni in menda ne ravno prikupni tradiciji, da bi tudi letos rad pojasnil, da naše prosvetno-kulturno delovanje še zdalec ni »skoraj bi rekli, povsem zamrlo,« kot je zapisano v 708. številki Gospodarstva, stran 3, šesta kolona, četrti odstavek. Če tedaj koga prav posebno zanima, kaj kuhamo v prosvetnem loncu, lahko brez nevarnosti za lastno integriteto, ko slučajno ob tihih nabrežinskih večerih hiti mimo društva po poslavnih zadevah, za bežen trenutek pokuka v hrupne društvene prostore in prisluhne tej ali oni skupini, ki se v potu svojega obraza razgreva v diskusijah, najbrž ne za lastno zabavo. In akoravno so se starejši nabrežinski rodovi sredi svojih tradicij rahlo oddaljili od zavidljivih višin, vendar mlajše nabrežinske rodove, sveste si sprejete odgovornosti pred narodom, veseli da bodo od obetajočih napovedi mimo priprav prišli do konkretnih dejanj (glej: »Mama, tudi jaz hočem...«). To naj zadostuje! Vsem rodovom skupaj pa želim na skorajšnje svidenje pri kulturnih prireditvah kot lansko leto v prosvetni dvorani.

Kulturni referent p.d. Igo Gruden

NOV PAR

Dne 3. t. m. sta si v Trstu obljubila večno zvestobo gđc. Marija Okorn in g. Saša Martelanc, časnikar pri slovenski tržaški radijski postaji. Mlademu paru želijo prijatelji in znanci mnogo sreče in božjega blagoslova v novem življenju. Cestitkam in voščilom se pridružuje tudi Novi list.

V PROSLAVO STOLETNIČE ČITALNICE V SKEDNJU

Od 5. do 20. oktobra t. l.

v prostorih Prosvetnega društva, Skedenjska ulica št. 124

UMETNIŠKA RAZSTAVA
domačih likovnikov

Razstavljajo:

Marjan Cerne
Silvester Godina
Marjan Kravos
Avrelij Lukežič
Edo Martinuzzi

Otvoritev razstave bo v soboto, 5. okt., ob 18. uri. Razstava bo odprta ob delavnikih od 17. do 20. ure, ob nedeljah od 9. do 13. ure.

VSTOP PROST!

PREJELI SMO

POGUMNO NAPREJ!

Po poletnih počitnicah je zopet začel svoje delo goriški moški zbor »Mirko Filej«, ki ga vodi poptvovalni pevovodja Zdravko Klanjšček.

Razveseljivo je dejstvo, da so prišli spet k petju skoro vsi prejšnji pevci. Izjeme so le nekateri, ki zares niso mogli priti zaradi svojih poklicnih ali drugih dalžnosti. Ustaljeno število pevcev tudi dokazuje, da preveva zborove člane duh skupnosti, kar je bistveno za njegov vzpon.

Potrebno pa je še nekaj drugega, in sicer da bi k zboru pristopili še drugi zavedni fantje in moške, ki čutijo zmožnost in ljubezen do slovenske pesmi. S tem bi dejansko pokazali, da nekaj napravijo za svojo narodno zavest, pa čeprav s petjem. Saj dokler bo naša pesem krepko donela, bo tudi naš rod tukaj živel.

F.J. * 34 SMRT V POMLADI

Zavil je čez polje proti tistemu delu gozda, kamor je navadno zahajal, in legel med bore in breze, na svojo staro, skrito mesto. Ležal je na mahu in se boril sam s seboj. Pri srcu mu je bilo hudo kakor še nikoli. Pri cerkvi je zazvonilo poldne, pa ni odšel domov na kosilo, niti spomnil se ni na to, čeprav ni bil ta dan še ničesar zaužil. Medtem je postalo vroče in v kljub žalosti in tesnobi, ki sta mu polnili srce, ga je premagal spanec. Spal je dolgo, do poznega popoldneva. Ko se je zbudil, je stalo sonce že nizko nad Pohorjem in vročina je ponehala. Iz vasi je bilo slišati zvoke harmonike in ta oddaljena godba je s svojo plesno, pa vendar otožno in hrepenečo melodijo nenadno zbudila v njem nebrzdano hrepenenje po življenju in po sreči, ki ga je vsega prevzelo in odplavilo vso negotovost in dvome. Ležal je na zemlji in jo čutil z vsem svojim telesom; čutil je, kako jo ljubi. Za hotelo se mu je, da bi objel zemljo s svojima rokama, da bi začutil na svojem srcu ves utrip življenja, katerega skrivnostni tokovi strujijo in zvene v njej in na njej ter se pretakajo v

njegovo srce in vzbujajo v njem hrepenenje in slast. Začutil je, da se ne more več upirati temu hrepenenju. Klicalo ga je življenje z vso svojo polnostjo in slastjo, žalostjo in veseljem.

Postalo mu je lažje pri srcu, čeprav se je še vedno skrivala v njem grenka in tesnoba misel na mater. Toda čutil je, da ima pravico do življenja in da s svojo odločitvijo materi ne bo povzročil krivice, ampak samo žalost, ki je ne bo mogel odvrniti. V srcu je zaprosil Boga, ki ga je čutil tudi v slasti življenja, ki je strujilo skozi njega, naj bi olajšal materi žalost.

Ko se je zmračilo in je zašumelo listje brez v hladnem večernem vetru, se je potolažen dvignil in se napotil proti koči. Okna materine sobe so bila temna. »Morda je že odšla spat,« je pomislil, toda srce mu je dejalo, da sedi v temi na pručici ob štedilniku in polna bolečine misli nanj ter joče nad svojim izgubljenim upanjem, ki si ga je stkala kakor zlato kopreno v prečutih nočeh. Srce ga je vleklo k njej, toda bal se je pogledati v njen objokani, žalostni obraz in solzne oči. Tiho se je splazil v svojo sobico in legel v posteljo, ne da bi prižgal luč. Toda čez nekaj časa so se nalahno odprla vrata in mati se je s tihimi koraki približala mizi, tipaje z roko odrinila knjige in položila nanjo krožnik.

(Dalje)

Š Tržaškega

Dr. ŠTOKA O NAŠIH PROBLEMIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

sodobnega dialoga upošteva tudi predloge svetovavcev, ki niso njen sestavni del.

Menite, da je sedANJI Vaš položaj politično koristen za Slovensko skupnost in slovensko manjšino? Bi ne bila morda bolj koristna natančnejša opredelitev, to je ali za vlado ali za dosledno opozicijo?

Razmere, v katerih živimo in delujemo zamejski Slovenci, niso takšne, da bi se lahko prepuščili avtomatičnemu optimizmu. Kot sem že omenil: LSS meni, da v tem trenutku ne obstajajo pogoji, ki bi omogočili njeno vključitev v vladajočo koalicijo; po drugi strani pa se zaveda, da je nesmiselno danes zganjati opozicijo zaradi opozicije, kajti prepričana je, da je to sterilnost, ki ne privede nikamor. Zato ne preostane druga pot kot oblika konkretnega dialoga, ki zahteva iskrenost na eni in drugi strani. Tudi to je lahko

POKOPALI SMO DVA ZAVEDNA MOŽA

V soboto smo pokopali na Opčinah gospoda Milana Senčarja, ki je dočakal visoko starost skoraj 89 let. Bil je zelo spoštovan zaradi svoje dejavnosti in poštenega, odkritega ter dobrega značaja. Globoko veren in trdno narodno zaveden je tudi svoje sinove vzgojil v pravem slovenskem duhu. Dolga leta je bil ravnatelj tovarne »Adria« in nato koncesionar za Dreherjevo pivo v Sežani in nato na Opčinah in si je tudi v poslovnem svetu pridobil velik ugled in mnogo prijateljev, posebno ker je bil tudi vesele narave. V njegovi družbi se je vedno pelo.

Vse do nedavnega je bilo videti njegovo visoko postavo na openskih ulicah. Nazadnje pa ga je premagala starost in je mirno zaspal. Naj v miru počiva, njegovim domačim pa izrekamo globoko sožalje.

V sredo pa smo pospremili na zadnji poti gospoda Karla Gulina, uslužbenca openškega tramvaja. Bil je že dolgo časa bolehen, vendar ni nihče pričakoval, da se bo njegovo življenje končalo že v najlepši moški dobi. Tudi on je bil pošten in zaveden slovenski mož, obe hčerki je dal v slovensko šolo in bil dosleden v slovenski stvari. Zato je užival spoštovanje, kot je dokazal njegov pogreb. Vdovi in še majhnima hčerkama naše iskreno sožalje.

koristna oblika sodelovanja v korist našega slovenskega prebivavstva.

Lahko navedete glavne vzroke, zaradi katerih se nočete prištevati niti k vladni večini niti k opoziciji?

Delno sem že nakazal, zakaj Slovenska skupnost ni v vladni večini. Po mojem bi si morali biti najprej na jasnem, kaj lahko pričakujemo od dežele in kaj od rimske vlade. Zaenkrat nas pošiljajo »od Judeža do Kajfeža!« Šele ko bi imeli jasen pregled nad možnostmi in politično voljo dežele do reševanja temeljnih problemov slovenske manjšine, bi bila dana osnova za organsko udeležbo v deželni vladi.

Vemo, da v vsakdanji ostri politični konkurenci veljajo predvsem zakoni, ki temelje na razmerju političnih sil, to je — grobo povedano — na številkah, kar seveda ne gre v vašo korist. S kakšnimi sredstvi in kakšnimi akcijami bi se po Vašem moglo to stanje tako spremeniti ali vsaj izboljšati, da bi ne ostal Vaš glas v deželni zbornici čestokrat glas vpajočega v puščavi?

Vsi brez dvoma želimo, da bi se važna načela ne samo deklarativno ponavljala, ampak da bi se pristopilo k njihovem stvarnemu uresničevanju. Zgodovina in vsakdanje življenje nam dokazuje, da zahteva vsklajevanje prakse z načeli veliko truda, potrpljenja in vztrajnega prepričevanja. Skratka: eno so besede drugo pa dejanja! Zato je treba včasih izpasti kot »glas vpajočega v puščavi«. Toda to ne sme biti naš cilj, ki je razčistiti pojme in odstranjevati predsodke pri odgovornih činiteljih tudi z drugimi sredstvi!

Za katere probleme se boste na sedanjem zasedanju deželnega zbora še posebej zanimali?

Večan sem na volivni program Liste Slovenske skupnosti. V ostalem in kolikor mi bo čas dopuščal, bom skušal s konkretnimi intervencijami čimbolj pomagati pri reševanju problemov, ki tanejo naše ljudi. V tem smislu sem doslej že nekaj napravil. Čas bo prinesel ostalo.

Kot enega vodilnih članov Slovenske skupnosti dovolite, da Vas vprašam, kaj sodite o strukturi te politične organizacije. Konkretno: ste za to, da se ohrani njen koalicijski značaj, ali da se organizacija spremeni v povsem enotno politično formacijo?

Vprašanje se mi zdi važno zlasti glede polemike pred letošnjimi volitvami in glede na to, kar je potem sledilo.

Slovenska skupnost v sedANJI obliki politično združuje vse tiste slovenske rojake, ki želijo avtonomno delovati tudi na političnem področju na osnovi narodnoobrambnega programa. Na tej osnovi je prišlo do tesnega sodelovanja med različnimi političnimi skupinami in tistimi somišljeniki, ki niso organizirani v kaki skupini.

Mislím pa, da nam mora biti predvsem tole pri srcu: delo za naše narodnostne pravice ter

tržaška knjigarna

**SPOROČA,
DA PRENOVITVENA DELA
SICER ŠE NISO ZAKLJUČENA,
A SE PRODAJA,
IN TO PREDVSEM**

ŠOLSkih KNJIG

(prav vseh, ki pridejo v poštev za slovenske šole)

**ZOPET VRŠI
V NJENIH OBICAJNIH PROSTORIH**

tržaška knjigarna

TRST — Ul. sv. Frančiška 20 ☎ 61-792

čimvečje razumevanje in strpnost med zamejskimi Slovenci, katerim grozita danes — kot še morda nikoli poprej — asimilacija in odpadništvo. Delo in oblika, ki vodita v to smer, sta vsekakor konstruktivna.

Ali se Vam ne zdi, da bi bilo potrebno tudi čimprej urediti odnose med Slovensko skupnostjo in goriško SDZ?

Kot deželni svetovavec moram reči, da ne gre toliko za ureditev odnosov med Slovensko skupnostjo in goriško Slovensko demokrasko zvezo, ampak bolj za poglobitev in razširitev stikov ter za koordinirano delovanje nad področjih, kjer je to možno in potrebno.

Kar začeva delovanje deželnega svetovavca, imamo že od vsega začetka skupen koordinacijski odbor, v katerem so predstavniki SDZ iz Gorice, Slovenske skupnosti ter Slovenske levice iz Trsta. Ta odbor se večkrat in po potrebi sestaja in določa smernice deželnemu svetovavcu; slednji pa ga obvešča o svojem delovanju in važnejših korakih.

In še zadnje vprašanje, bolj osebnega značaja: kaj Vas je zadnje čase najbolj prizadelo, mislim, v zvezi z življenjem in razvojem naše narodne manjšine.

Odločitev nekaterih staršev, da dajo otroka v italijansko šolo. Težko jih je razumeti, še težje opravičiti. Nemogoče pa si je zamisliti razloge. Ki so privedli tistih 24 učiteljev, oz. profesorjev, da vpišejo svoje otroke v tujo šolo. Človek bi razumel odločitve iz mešanih zakonov, odločitve ljudi brez hrbtenice in narodne zavesti ter z veliko mero ambicioznosti zraven; da se pa naši šolniki spravijo tako daleč, da si začnajo »žagati veje« pod seboj, to se mi zdi res proti vsaki človeški logiki! Tolaži me edino dejstvo, da dela čas proti njim, kajti podjetja vse bolj iščejo mladino, ki zna več jezikov in ki je končala slovensko šolo.

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 300.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: **BANKRED**

V NOVO SOLSKO LETO

V torek 1. t. m., so se spet zbrali šolarji, dijaki, učitelji in profesorji v cerkvah, da z mašo in prošnjo za dober uspeh začno novo šolsko leto.

Na naši nižji srednji šoli je vpis v prvem šolskem let velikih sprememb. Pač, ena razveseljiva, in sicer, da je vsaj nekoliko porastlo število učencev osnovnih šol in tudi enotne srednje šole. Na višjih srednjih šolah je seveda drugače, ker so mnoge dijake trmastih in nezavednih starši vpisali v italijanske šole. Nekateri dijaki pa zapuščajo naše višje srednje šole, ker bi se radi vpisali na kake tehnične zavode, ki jih še nimamo. Tako gredo le premnogi še vedno po nauk in vzgojo izven svojega kulturnega občestva.

Nameščanja učiteljev so se ustalila po zadnjih izpitih za stalnost. Profesorji s skrbniškimi imenovanjem pa so po najnovejši ministrski odredbi nastopili na istih mestih, ki so jih imeli lani.

Vseh šolarjev različnih šol je v goriški pokrajini približno dvajset tisoč. Od teh jih je dva tisoč starih po šest let, ki se bodo letos prvič usedli v šolske klopi. Enako število pa je šolarjev, ki bodo iz osnovne šole prestopili prag razreda srednje šole.

Nna naši nižji srednji šoli je vpis v prvi razred presegele prejšnja števila. Na višjih šolah pa je število dijakov na učiteljišču presegle število vpisanih na gimnaziji-liceju.

Vsem šolarjem, dijakom in vzgojiteljem vošči vsa naša javnost čim bolj miren potek šolskega leta in dosti učnih uspehov!

JESENSKE MATURE

Pri jesenskih maturitetnih izpitih v Trstu se je na slovenskem učiteljišču predstavilo tudi pet kandidatov z goriškega slovenskega učiteljišča. Od petih so uspešno opravili izpite: Bric Ramira, Dornik Neda, Klanjšček Adrijana in Tomazinčič Martin. Vsem prav iskreno čestitamo!

- **Hanalška dolina**

ZASILNA ZVEZA

Nenadna prekinitev železniškega prometa med Trbižem in Vidmom, zaradi nesreče v Dunji, je izredno prizadela ne samo Trbiž, marveč tudi druge večje kraje ob tej življenjski prometni progi.

Dela pri porušenem mostu se kljub neprestanemu dežju nadaljujejo z vsemi močmi. Delajo celo ponoči ob reflektorjih. Vendar dajo ruševine več dela, kot se je prvotno mislilo. Zdaj so komaj razžagali ogromna jeklena ogrodja, ki so se vsa zvita zvalila v rečno strugo. Nato bo treba kupe tega materiala odpeljati s tovornjaki. Nadaljujejo tudi z razstreljevanjem zidin, ki niso več uporabne. Gradijo tudi že zasilne podporne stebre za zasilno progo preko globeli. Upajo, da bodo ta dela končana do konca leta.

Za zasilni promet pa je železniška uprava vzpostavila zvezo z vlakom, ki odhaja iz Vidma ob 13.33 in pride v Trbiž ob 15.28. Iz Trbiža pa odpelje drug vlak ob 14.20 in dospe v Videm ob 15.45. Med Pontebo in Kluzami se potniki vozijo z avtobusi. Ostale železniške zveze so usmerjene preko Nove Gorice, oziroma Jesenic.

Iz Goriške

Strašen dogodek v Oslavju

V soboto se je zaključila žaloigra, ki je pretresla ne samo Pevmo in Oslavje, marveč vso našo javnost.

Dopolodne so ujeli morilca svoje žene Alberta Mikluša z Oslavja št. 2. Kriminalna policija, jugoslovanski miličniki, policijski psi so bili alarmirani, da so izvahali nesrečneža, ki se je po divjem umoru skrival blizu hiše. Popoldne ob štirih so pa pokopavali nesrečno ženo in mater ob splošni udeležbi vse fare in velikega števila pogrebcev tudi od drugod.

Vsi so bili presunjeni spričo neverjetne tragedije, ki je zadela po dolgih predslutnjah Mikluševo družino. Pri hiši, dovolj trdnem kmečkem domu, je teklo življenje po poroki med možem in ženo Mileno Kristančičevo še mirno in veselo. Žena, ki ji je bilo življenje s silo pretrgano v starosti 58 let, se je primožila iz Višnjevika k Nutovim. Sprva še ne prav vajena večjega gospodinjstva, je morala kmalu prevzeti nase tri ogle domačije. Posebno še, odkar je mož Albert težko duševno oboliel — nabrže na posledicah druge vojne in njenih domačih okoliščin. Trije otroci so bili še majhni, ko so zgubili še živega očeta, ki je bil od 1953 dalje določen za stalno bivanje v umobolnici. Iz bolnišnice je trikrat pobegnil, tudi v Jugoslavijo. Pustili so ga tudi na kratke bolniške dopuste. Domačim, zlasti ženi, je pa večkrat grozil, češ da so oni krivi njegove zapore v bolnišnici. Gospodinja Milena je vedno trpela, delala in molila, da je posestvo obstalo in da je mogla šolati sina Davida celò na univerzi, hčerko Jožico na slovenskem liceju, medtem ko je 23-letni Marijan že gospodaril.

Prejšnji četrtek je vodstvo umobolnice pustilo Mikluša spet za en dan domov. Domači in sosedje so bili zaposleni pri trgatvi in je okrog poldne ostala žena z možem sama doma. Ona je pometala po hiši in takrat je on zgrabil za zidarsko kladivo in s silnim zamahom po tilniku ženo ubil.

Po blaznem zločinu se je ubijavec klatil po bregu in okolišu, dokler ga niso v sobo-

to, štiri ure pred ženinim pogrebom, našli skritega v nekem grmu. Na policiji je blaznež odgovarjal samo to, da je bilo tako usojeno.

Ko so njega še izpraševali, so pevmski zvonovi vabili k pogrebu dobre in nesrečne Milene. Takih pogrebcev je bilo malo v naši fari. Številni pogrebci so prišli iz sočustvovanja do nesrečne družine iz vseh krajev. Trije duhovniki so vodili pogreb. V sprevedu so nosili kakih dvajset vencev. Domači cerkveni zbor pomnožen še z drugimi pevci, je pel pred hišo, v cerkvi in na grobu. Pri maši zadušnici je župnik iz Medane spregovoril poslovilne besede ženi, ki je dosti težav prenašala, iskala pa pomoči od zgoraj in je znala biti tudi vedra.

Zdaj ji bo Večni poplačal ves trud! Prizadetima sinovoma Marijanu in Davidu in hčerki Jožici pa izražajo vsi sosedje in znanci iskreno sočustvovanje.

★

KONEC GORISKEGA SEPTEMBRA

V nedeljo se je končal tudi »goriški september«. Kljub mokremu koncu je pa marsikatera prireditelj, ki je imela namen poudariti turistični pomen Gorice, še kar dobro uspela. Med take smemo šteti ljudsko rajanje mestnih četrti s folklornimi vložki na prostoru bodoče deželne palače v ulici Roma. Prav tako tudi narodopisni spreved po mestnih ulicah, ki so se ga udeležile tudi avstrijske in slovenske skupine. Dobro je bilo organizirano tudi srednjeevropsko srečanje folklornih strokovnjakov in mednarodna tekma pevskih zborov.

Vse te prireditve so privabile tudi tuje goste, toda ne v tisti meri, kot so pričakovali turistični dejavniki, čeprav so morda vsebinsko bolj uspele. Večina prireditelj in slovesnosti se je mogla razvijati zaradi slabega vremena le v zaprtih prostorih. Mnogi, ki pusti kaj denarja tudi po gostiščih, pa pride le k prireditvam na prostem. Tako je bilo tudi pri folklornem prazniku, ki je privabil okrog trideset tisoč gledavcev. Turistični prireditelji si obetajo velik obisk tudi za Andrejev semenj, če ne bo vreme zmotilo računov.

JAVNA DELA

Deželni tehnični odbor je v začetku tega tedna odobril več načrtov za obširna javna dela. Med temi je tudi načrt za široko omrežje odtočnih kanalov v Gorici in bližnji ogolici. V poštev so vzeti tudi predmestni kraji Pevma, Podgora in Ločnik. Načrt predvideva bodoče nove mestne okraje in stavbe v zvezi s predvidenim naraščanjem prebivalstva in novih urbanističnih načrtov.

Za izvedbo teh velikopoteznih del je predvidenih tri milijarde in dvesto milijonov lir.

UREDITE GROBOVE!

Goriško županstvo obvešča vse prizadete, da morajo — po lastni volji seveda — počistiti grobove svojcev do 25. oktobra. Po tem dnevu ne bodo več smeli, ker bo mestna uprava čistila kot vsako leto vsa pokopališča. Isto velja tudi za ureditev grobov v Podgori, Pevmi in Štandrežu.

Rupa - Peč

KJE SO SLOVENSKI NAPISI

V občini Sovodnje in v okoliških vaseh se najdejo redki napisi, s katerih bi tujec razbral, da prebivajo tod tudi državljani slovenskega rodu. Mislimo reči, da ne opaziš dvojezičnih javnoprometnih ali podobnih napisov ob cestah in tudi znotraj naselij, ampak samo enojezična.

V zadnjem času pa smo le opazili ob glavni cesti v Gabrijah dvojezični napis, ki pove, da je tukaj blizu meja z Jugoslavijo. Malenkost je to, vendar nas razveseli, ker se upošteva tudi naš jezik.

Vsak pameten človek se potem vpraša, čemu pa morajo biti vsi drugi napisi ob glavni cesti in ki so v bližini slovenskih vasi samo v italijanščini. Tudi imena vasi, na primer Peči, bi morale pokazati table tudi v slovenščini. Menimo, da bi se morali naši občinski možje tudi za to vprašanje dvojezičnosti pozanimati.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Forum“ obsoja sovjetsko nasilje

Nova številka znane in tudi v tujini precej razširjene avstrijske revije »Forum«, to je zvezek za avgust in september — prinaša na uvodnem mestu izjave, ki obsojajo sovjetsko okupacijo Češkoslovaške. Avstrijski uredniški odbor in mednarodni uredniški odbor, katerega član je tudi Edward Kocbek, iz Zagreba pa Rudi Supek in v Rimu Giulio Girardi, sta obsodila napad na Češkoslovaško in nekateri člani uredništva objavljajo v reviji še posebne izjave o tem. Izdajatelj in glavni urednik revije Günther Nanning pravi v svoji izjavi: »Dialog pomeni upanje, toda ne iluzije. Zato ugotavljamo: doživeli smo poraz... S tanki ni mogoče voditi dialoga. Z ljudmi, ki jim tanki preprečujejo govorjenje, ni mogoče voditi dialoga. Mnogi ljudje vidijo v tankih bistvo komunizma in imajo zato dialog za stvar norcev ali komunističnih agentov.« Nanning uporabi to priložnost, da ponovno poudari nekatere bistvene teze svoje miselnosti in svoje revije, ki se zavzema za dialog med Vzhodom in Zahodom in veruje v tako imenovani novokomunizem, to je v tiste mlade sile v komunizmu, ki so se izoblikovale iz kritike dosedanjih komunističnih metod in so pripravljene na dialog; med nje prištevata med drugim tudi skupino okrog zagrebške revije »Praksis«.

SPOROČILO IZ STATEMBERGA 1968

Na tradicionalnem štatemberškem srečanju, ki ga sklicuje pododbor Društva slovenskih pisateljev Maribor, so bila letos na dnevnem redu vprašanja družbene stvarnosti v sodobni slovenski prozi. Referati so obravnavali raznolikost naše proze. Večina udeležencev je ugotavljala, da je proza premalo poglobljena v stvarnost, drugi pa so zagovarjali potrebo, da bi se v določenem smislu razvijala samostojno.

Druga tema je obravnavala književno sodelovanje med narodi in narodnostmi v Jugoslaviji. Po kazalo se je, da še niso razčiščeni pogledi na potrebe in kriterije medsebojnega literarnega posredništva, zaradi česar razmere tudi niso zadovoljive.

Pisateljsko srečanje je obravnavalo tudi vprašanje narodne bitnosti in slovenskega zamejstva. Ugotovilo je, da je bil ideološki vidik pred vidikom narodne integritete, kar je zamejstvo kvarnejše občutilo kot matična dežela.

Štatemberško srečanje torej predlaga — le rečeno v izjavi, ki so jo sprejeli — naj zaradi tesnejših stikov in boljšega delovanja v smislu slovenske in narodne integritete Društvo slovenskih pisateljev skliče simpozij o tej temi.

Srečanja so se udeležili med drugimi:

Iz Slovenije: Borko Božidar, Filipič France, Forstnerič France, Gaborovič Nada, Glazer Alenka, Hartman Bruno, Kermauner Taras, Kmecl Matjaž, Kočevar Slavko — Jug, Kolar Marijan, Kramberger Marijan, dr. Pogačnik Jože, Polič Radko, dr. Rotar Janez, Suhodolčan Leopold, Seligo Rudi, Svajncar Janez.

Iz Srbije: Djidić Ljubiša, Jeremić Dragan, Lazarević Branko, dr. Redjep Draško.

Iz Hrvatske: Cvitan Dalibor, Fabio Nedjeljko, Potokar Tone, Zganjer Branimir.

Od slovenske manjšine v Italiji: Pahor Boris.

Iz Slovenske Koroške: Kokot Andrej, dr. Kolman Leopold in dr. Prunč Erik.

PROSVETNO DRUŠTVO »SLAVEC« RICMANJE

vabi v nedeljo, 6. oktobra, na prireditve ob
RAZVITJU DRUSTVENEGA PRAPORA
in 25-letnice vstaje Primorske

— ob 14.30 spominska svečanost ob spomeniku padlih

— od 15. ure dalje kulturni spored, pri katerem sodelujejo zbori: Vodnik iz Doline; Prešeren iz Boljunca; Lipa iz Bazovice; Primorec iz Trebč; Vesna iz Križa; Slavec iz Ricmanj, folklorni skupini najmlajših; trio Bordon in godba Parma iz Trebč.

Poskrbeli smo za prigrizek in novo domače vino Vljudno vabljeni!

Nanning se kljub razočaranju, ki ga je povzročila Češkoslovaške, ne odpoveduje dialogu in pravi: »Dialog pomeni pogled v bodočnost: na kratk rok so pripravili tanki dialogu poraz, na dolgi rok pa mu pripravljajo toliko večji uspeh.«

Nemški marksistični filozof Ernest Bloch je v svoji izjavi še ostrejši in pravi: »Grozno dogajanje v Pragi ne bo nikoli pozabljeno. Stalin ni oil oseba, ampak je nepremagana ustanova. Do zdaj je bila omejena v glavnem na notranje življenje v Rusiji, zdaj pa divja drzneje in totalnejše kot kdakoli v novi ruski koloniji Češkoslovaški. Temu se pridružuje laž na laž, dozdevna rešitev marksizma kriči, podprta s tanki in krvoprelitjem, v ustih tistih, ki so v resnici pred zaprepaščenimi očmi levce vsega sveta na delu kot njegovi najhujši sovražniki... Občudovanje velja hrabremu socialističnemu češkoslovaškemu ljudstvu. Bodočnost je njegova.«

Sledi pismo, ki ga je pisal 79-letni praški protestantski teolog Josef Hřmádka sovjetskemu veleposlaniku v Pragi. Bil je vedno prijatelj Sovjetske zveze in predsednik Sovjetom naklonjene mirovne konference kristjanov. »Zato tem bolj boleče občutim okupacijo pet zavezniških socialističnih sosedov,« pravi v svojem pismu. »Sovjetska vlada bi ne bila mogla zagrešiti nobene hujše znete.«

Francoski komunistični filozof, član politbiroja francoske komunistične partije, Roger Garaudy, poziva Brežnjeva, naj odstopi. Češki filozov Milan Machovec, pa pravi v svoji izjavi pod naslovom »Panzersocializmus« — tankovski socializem: »Jaz sem v tej tragični uri naše zgodovine ponosen na naše študente in mlade delavce v Pragi, ki ne bodo nikoli sodelovali z napadavci. Nenasilni odpor, nesodelovanje, trdna vera v resnico — to je zdaj orožje češkoslovaških delavcev in socialistične ter komunistične inteligence.«

Sledijo še druge izjave. V notranjosti revije piše o dialogu dunajski kardinal Franz König. Objavljen je tudi intervju s filozofom Herbertom Marcusom, v katerem pojasnjuje svoj odnos do marksizma in krščanstva.

Nova sezona Slovenskega gledališča

V soboto 29. septembra, je vodstvo Slovenskega gledališča v Trstu predstavilo časnikarjem svoj letošnji repertoar. Ravnatelj gledališča F. Benedetič je ob tej priliki podal kratko analizo kulturnega dela v pretekli sezoni in nekaj ugotovitev ob tem. Kljub hudim finančnim težavam je našemu gledališču uspelo izvesti v celoti najavljeni program, to je, sedem iger, tri obnovitve in razna gostovanja. Lanskoletni obisk gledavcev se je dvignil za več kot 2.000 obiskovavcev.

Benedetič je nato poudaril, da s temi podatki še zdaleč ne moremo biti zadovoljni, če pomislimo na tiste grenke in žalostne trenutke, ko smo morali igrati pred skoraj prazno dvorano. Analiza problema obiska privede SG do ugotovitev, ki najočajo pravilnost kulturne politike vse naše manjšine. Slovenskemu gledališču v Trstu je priznana odločilna kulturna umetniška funkcija v sklopu slovenske manjšine v Italiji in gledališko delo terja tako predanost, ki ji ni moč ukazovati s paragrafi. Vendar je zato poleg duhovne in srčne predanosti potrebno tudi vse tisto, kar človeku omogoča dostojno življenje. Prav tako je vitalen tudi prostor pred oderko zaveso, ki opravičuje in sprejema dejanje gledališnika.

Po bežnem pregledu letošnjega repertoarja je ravnatelj gledališča opozoril, da bo letos v sklopu Studija SG tudi tečaj slovenskega pravorečja, ki bo odprt za vse in ga bo vodil prof. Mirko Mahnič.

Umetniški vodja prof. Tavčar je zatem pojasnil, kakšno je vodilo vodstva SG pri izbiri repertoarja. Prvič gre za to, da je treba publiko nuditi ves tisti spektakularni in estetski užitek, ki ga občinstvo potrebuje in zahteva. Gledališče ima poleg tega dolžnost, specifično za naše ozemlje, da gradi in ohranja most med italijanskim in slovenskim kulturnim prostorom. In končno ne smemo gledališče pozabiti na svoj umetniški prestiž.

SIJAJNA KNJIGA O GOTSLEM KIPARSTVU NA SLOVENSKEM

Pred kratkim je izšla v zbirki »Ars Sloveniae« monumentalna knjiga »Gotsko kiparstvo«, ki jo je napisal znani slovenski umetnostni zgodovinar in pisatelj Emilijan Cevc.

»Emilijan Cevc... si je prvi izmed skupine mlajših raziskovavcev zastavil nalogo, da razišče cela stilsna obdobja določene likovne zvrsti. Srednjeveška, po veliki večini spomenikov zlasti gotska plastika je Cevcevo odkritje. V dveh desetletjih iskanja po Sloveniji se mu je razkrila bogata dediščina, katere inventarne številke več desetkrat presegajo nekdanje skromno izhodišče...«, piše dr. Nace Sumi v spremni besedi.

Knjiga (24 krat 28,5 cm) je vezana v celo platno in opremljena z barvnim ščitnim ovitkom. Obsega 100 celostranskih črno-belih reprodukcij, 11 barvnih prilog in še 14 strani kataloga z opombami in manjšimi reprodukcijami kulturno-umetnostnih spomenikov, 24 strani strokovnega besedila, seznam del z opombami, imenik umetnikov in krajev, ki so v knjigi navedeni.

Delo je izdala založba Mladinska knjiga in stane 180 novih dinarjev. Narociti se lahko tudi v Tržaški knjigarni. Vsem bravcem, ki žele biti poučeni o dragoceni umetniški dediščini na Slovenskem, to knjigo toplo priporočamo.

ZAČETEK KONCERTNE SEZONJE 1968-69

V soboto 5. oktobra 1968 ob 21. uri
Mala dvorana Kulturnega doma

Ijubljanski pihalni trio

Fedja Rupel - flavta
Igor Karlin - klarinet
Vlado Černe - fagot

Ileana Bratuž - Kacjan

sopran
pri klavirju prof. Pavel Šivic

Spored obsega dela skladateljev:

Bozza, Forstner, Haydu, Hue, Lajovic, Mirk, Mozart, Merku, Osterc, Saint-Saens, Schubert, Ščekova in Šivic.

Rezervacija vstopnic pri Glasbeni matici v Ul. R. Manna 29, tel. 29-779

Letošnja gledališka sezona se bo začela v soboto, 19. okt. s premiero Čehovove drame »Tri sestre« v režiji Bojana Stupice. Sledila bo vedra ameriška komedija Neila Simona »Zares čuden par«. Krstna predstava slovenske novitete bo Tavčarjeva tragična farsa »Red mora biti«, ki analizira neizprosni red sistema, v katerem živimo. Iz latinskega sveta je vzeta Plavtova komedija »Anfitruo«, ki bo prvič igrana v slovenščini. Tudi igra »Martin Krpan« Mirka Mahniča, ki je prepletana s slovensko folklorno motiviko, bo na odru Kulturnega doma krstna predstava. V abonma spadata še komedija »Prekrščevalci«, v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega in moderna poetična drama slovenskega dramatika Smoleta z naslovom »Krst pri Savici«, ki jo bo v Trstu igrala ljubljanska Drama.

Naš gledališki ansambel bo poleg tega obnovil komedijo »Primorske zdrahe« in naštudiral Goriškovo pravljico »Rdeča kapica«. V goste pa pridejo k nam Opera iz Zagreba, Drama z Reke in za zaključek sezone s tremi različnimi igrami Jugoslovansko dramsko gledališče iz Beograda. Prvi večer umetniške besede pa bo posvečen Cankarju.

Ker so pogoji za abonma letos posebno ugodni, je želeli, naj bi prišel v Slovensko gledališče vsak pripadnik naše etnične skupnosti. Če drži, da brez igravcev ni gledališča, ga tudi brez gledavcev ne more biti; in ker nas bodo drugi narodi sodili po naših delih, je prav, da moralno in materialno podpiramo Slovensko gledališče.

I. T.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

je razpisalo abonma za sezono 1968-69. Vpisovanje se je že začelo. Podrobnejše pogoje bo mo prinesli v prihodnji številki.

Raziskovanje skrivnostnega

V ameriškem študijskem središču so ustanovili pred nekaj meseci »Družbo za raziskovanje neznanega«. Družba šteje že 500 članov in ima namen preiskati in razjasniti vse tiste pojave, ki si jih ne moremo raztolmačiti z navadnimi sredstvi.

Takih pojavov je že na stotine. Vsak mesec pa prejme društvo še po deset ali dvanajst prošelj ali pozivov, naj razjasni nove nenavadne pojave, ki vznemirjajo ljudi. Družbeni člani, priznani strokovnjaki, odhajajo, po možnosti, na kraj pojavov, a večkrat še vedno brez uspeha.

Med nenavadnimi pojavi so še vedno na prvem mestu obiski letočih krožnikov

iz vesolja ali z drugih planetov. Prav tako nam je še nepojasnen snežni velikan s himalajskih snežnikov ali dlakavi »ohmah«-človek iz Kalifornije. Ne vemo še, kaj je tista strahovita pošast v škotskem jezeru Loch-ness. Grozljive predstave imamo tudi o predpotopnih zmajih v afriških močvirjih in o velikanskih brontosaurih, ki menda še strašijo po guaianskem višavju. Kdo bo pojasnil telepatijo, ali da ima nekdo dvojnika, ki enako misli in dela kot on. Kaj pa duhovi in uresničujoče se sanje o bodočnosti? Res, več stvari je na svetu, kot si naša učenost predstavlja. Dognati jih skuša družba za raziskovanje neraziskanega. Preden pa se ji bo to posrečilo, se bodo pojavile nove neznanke v nas in okoli nas.

Šport med našo mladino

OBETAJOČA ZMAGA BORA

Pretekli teden je odbojkarška zveza organizirala v Trstu zanimiv predprvenstveni moški odbojkarški turnir. Udeležile so se ga tržaške drugoligaške ekipe: Gasilci, CRDA, Libertas in Bor. Nekoliko nepričakovano, a povsem zaslužno so prestižno zmago osvojili slovenski odbojkarji. Nastopili so v standardni postavi: Jurkič, Uršič, Miot, Fučka, Orel, Plesničar, Starc.

Brez vsakih težav so odpravili ekipe CRDA in Libertas, čeprav so slednji iz gole nepazljivosti in lagodnosti prepustili en set. Veliko zanimanje je vladalo za odločilno tekmo s tržaškimi Gasilci, ki so pred dvema letoma nazadovale iz prve lige. Po izredno napetem srečanju je Bor zmagal z 2:1 (12:5, 16:4, 15:9).

V začetku se borovci niso znašli in so tako morali prepustiti set bolj razigranemu nasprotniku. V drugem setu pa so naši fantje našli pravi ritem igre in ga z izredno borbenostjo osvojili. Še lažje je šlo v tretjem, ko se nasprotnik ni znal več enakovredno zoperstaviti odličnemu napadu Borove šesterke. Gasilci, ki so le veljali za favorite, so morali tako prepustiti prvo mesto na tem turnirju Borovi šesterki.

Od vseh štirih ekip so borovci pokazali največji napredek in z blestečo igro dokazali, da so letos tako solidno pripravljene na prvenstvo, kot še nikoli doslej. Jurkičeva ekipa ima že povsem lasten slog igre z odličnimi servisi, ostrim napadom, prisebnimi podajanjmi in odličnim blokom. Taktično je igra borovcev zrela in učinkovita. Imajo torej vse pogoje, da bo njihovo letošnje prvenstvo še uspešnejše od lanskega.

DR. SLAVKO KRANJEC

zobozdravnik specialist

ordinira dnevno od 16. do 20. ure v ulici Lavatoio 4, I. (pri trgu Oberdan) v prenovljeni ambulanti dr. Hlavatyja
☎ 29-248

POGUMNEŽ IN STRAHOPETNICA

Neki častnik se je smejal gospodični, ki se je pri izstrelitvi častne salve ustrašila. Pozneje jo je poročil. Šest mesecev po poroki si je tiho sezul škornje še pred vrati in se po prstih splazil spat, kadar je prišel prepozno domov.

STRATEGIJA

»Zakaj pa začenjate vedno v najvišjem nadstropju?« je vprašal radovednež nekega trgovskega potnika.

»O, bilo bi nespametno, če bi začel spodaj. Ker potem bi moral vsakokrat, ko me vržejo ven, lezti nazaj gor.«

6. t. m. je postal neodvisna država afriški teritorij Swaziland, doslej britanski protektorat. Nova država meri 17.363 kvadratnih kilometrov in ima okrog 300.000 prebivalcev. To bo 125. članica Združenih narodov.

Z Goriškega

Solkansko polje

NEKDAJ IN SEDAJ

Pred kratkim se nas je zbralo nekaj starejših sosedov in smo malo pokramljali o naši soseski.

Pa je povedal najstarejši med nami, da ni naše naselje tako staro kot kaka sosednja vas. Najstarejša hiša je »pri Podzemlju« tik ob Soči. Stala je že pred prvo svetovno vojno. Njen lastnik je bil tovarnar Brunner v Podgori. Hišo in vse zemljišče široko naokrog je pa oskrboval pokojni Komie Nuto. Skrbel je tudi za cesto, ki je šla tam mimo. Imel je tudi par konj, s katerimi je prevažal soški pesek. Slovel je tudi kot priden vrtnar, saj vode mu ni manjkalo. Njegova žena je prodajala na trgu najlepše rože.

Solkansko polje, kakor mi sami danes imenujemo to naselje, je prišlo do izraza po prvi svetovni vojni. Razmahnila se je tudi slovenska zavest. Slovenska čitalnica v Solkanu je imela največ dobrih pevcev

Po drugi svetovni vojni smo imeli sami močan moški in mešan pevski zbor. Danes pa vse to spi. Nameravali smo si sezidati tudi svojo cerkvico, a tudi do tega nismo prišli. Pač pa smo živeli vedno v miru. Tudi o kakih tatvinah ni bilo nikdar slišati. Zdaj pa imamo v tem pogledu pravo revolucijo. Začelo je ob češnjah. Razna tuja mladež je od mraka do pozno v noč lomila veje po češnjah in teptala žito pod drevesi; spravili so se posebno na zemljišče posestnikov z one strani. Grozili so pa tudi domačinom, če so si upali kaj reči proti njim. Zlikovci so obljubljali, da bodo tudi kaj zažgali, ne samo kradli. In res so poleteli gorele kope sena, pa tudi žita in celo seniki. Ljudje morajo zaklepiti hiše tudi če gre do le na vrt. Zdaj so se malopridneži spravili nad grozdje.

Še pred dvema letoma smo imeli poljskega čuvaja, zdaj pa ga je mestna uprava premestila na drugo mesto. Kakega stražnika pa ne vidiš nikoli po naših poteh. In tako mislijo mladostni zlikovci, da je vse njihovo.

Pritožiti se moramo tudi zaradi nekaterih slabih cest, ki so pri nas menda še edine ostale. Na primer tisti del, ki pelje od ceste Scogli proti kmečkemu prelazu, je tako razrit, da je bolj podoben potočni struji kot kakemu kolovozu.

Na koncu se na spomnimo še našega sosedu Gorjana Jakoba, ki je šel že mimo 82 let. Vsi sosedje mu najpristrčneje čestitam in mu voščimo, da bi ostal še dolgo med nami.

TABOR V SEMPASU

Priprave za stoletne spominske svečanosti šempaskega tabora so v živahnem razvoju. Med drugim bo postavljeno spominsko znamenje na kraju, kjer se je zbralo 18. oktobra 1868 nad desetisoč goriških Slovencev na šempaski narodni tabor pod geslom »Složimo se!«

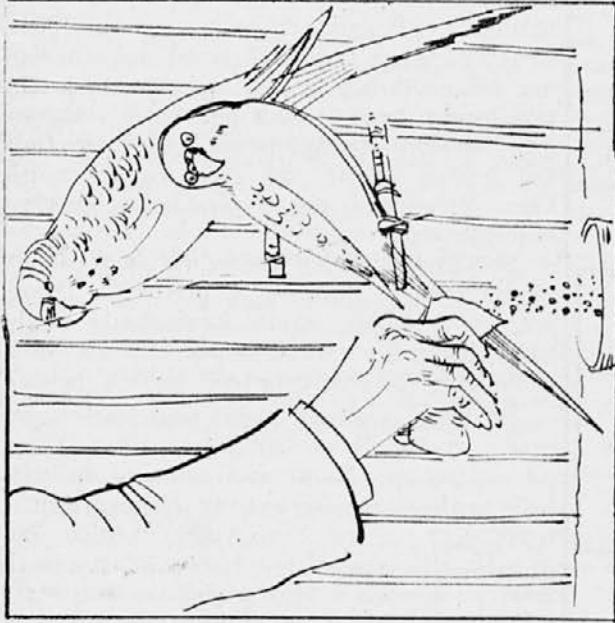
Taborski spomenik je delo inž. Janeza Suhadolca. Narejeno je v obliki stilizirane kamnitega šotora, kar naj izrazi okolje tabora. Na šotorskem krilu pa je vklesan napis, ki pove, da je bil »na tem mestu na Veliki Otavi pri Šempasu pred sto leti Šempaskega tabor.«

„Kraška ohcet“ v Repnu

ZGODBA O

Bučku

mama in vsi strici in tete kličejo nazaj. Vse te glasove pa je prevpil glas tete šoje.

»Na desni je odprto okno! In pozdravi gozd.«

Šoja je vpila kot obsedena:

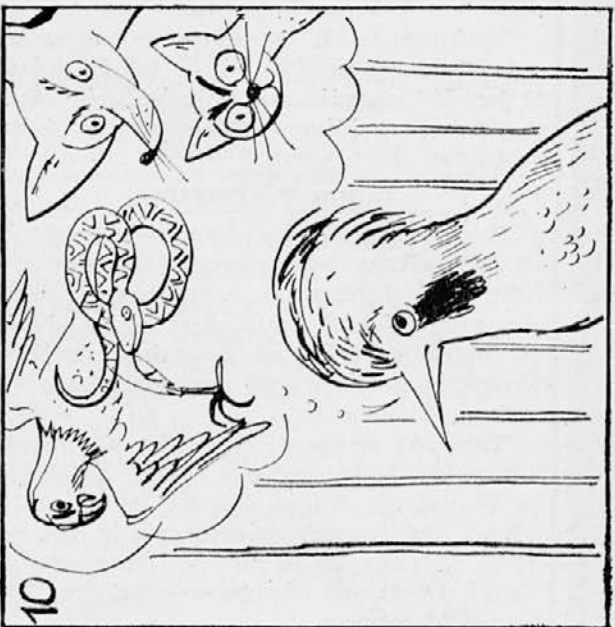
Se nekaj časa se je zaletaval v šipo, nazadnje je našel odprtino, razpel peruti in zletel proti jasnemu modremu nebu.

Do krvi je kavnil strica Tičarja v roko, in zletel proti oknu. Zaletel se je v šipo in pri tem nejasno.

Stric Tičar je že privlekel na dan papirnato vrečko.

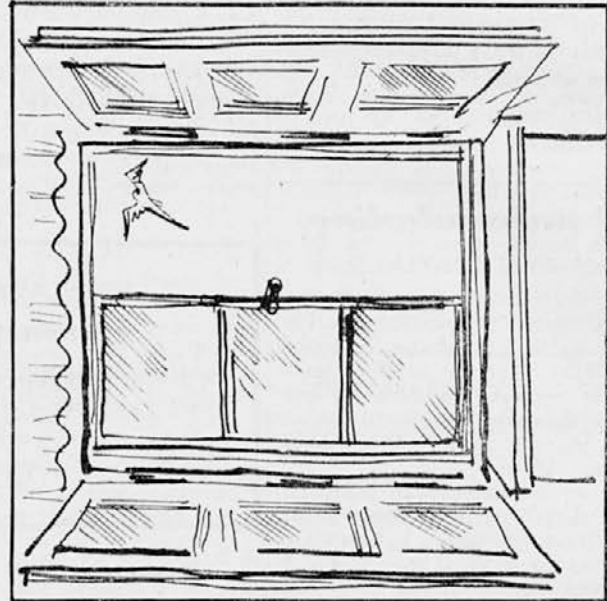
»Ne grem k tebi, ne grem! Grda si!« je vrščal Bučko. Vratac so se odprla in stric Tičar je segel ponj. Pokazal ga je ženski. Ko pa je Bučko zagledal njene kot šivanka ostre oči, ga je popadel obupen strah, slišal, kako ga

10. Nekega dne je pri vratih spet pozvonilo. Nobena izmed ptic se ni za to zmenila, le bučko je zavpil:

»Jaka, Jaka!«

Pa ni bil Jaka. Bilo je spet tisto rdečelaso strašilo, ki je odneslo strica pesnika. Ženska je odvedla strica Tičarja k Bučkovi kletki in živahno kazala nanj.

obojeja nikakor ni mogoče imeti.

Pri stricu Tičarju je varno, toda dolgčas.

V širnem svetu pa — hej! Nevarnosti se pameten ptič že izogne. Ko bi je mogel sfrčati!

Bučko niti slutil ni, kako kmalu se mu bo izpolnila ta želja...

»V svoje gnezdo, kjer bi te požrl!«

»Le kaj imate od vsega tega letanja in gnezda in črvov?«

Pri nas za vse poskrbi stric Tičar!« je revnila na šoja teta Raglja.

»Molči, saj nimaš nič srca.« se je zadržla šoja, nato pa sta obe užaljeno molčali.

Bučko je tuhtal in tuhtal. Nazadnje se mu je posvetilo, da

Bučku je dogodek z mačko dal mnogo misliti. Natanko je izprašal sosedo šoja in izvedel čudne reči.

Treba se je paziti mačk, kač in lisic!

Dobe se celo taki ptiči, ki drug drugega pobijajo!

»Varuj se kragulja!« mu je rekla šoja. »Zgrabil bi te s kljunom in te odnesel!«

»Kam?« je preplašeno vprašal Bučko.